

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพื่อสอดคล้องกับการพัฒนา
ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก ตำบลวันยาว อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดชัยภูมิ
GUIDELINE FOR COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT TO BE IN LINE WITH
THE EEC IN WAN YAO, KHLUNG DISTRICT, CHANTHABURI PROVINCE

สมพงษ์ เสงี่ยมณี¹ เหมือนฝัน คงสมแสง² และ สุตินันท์ โสติวิทย์³

Sompong Sengmanee, Muanfun Kongsomsawaeng and Suttinun Sotwitee

Article History

Received: 31-08-2022; Revised: 19-10-2022; Accepted: 10-11-2022

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม 2) เพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก ตำบลวันยาว อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดชัยภูมิ ใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มโดยการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนตำบลวันยาวจำนวน 10 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ชุมชนควรมีการประชุม บอกกล่าวสมาชิกเพื่อสร้างความเข้าใจและความจำเป็นในการทำการท่องเที่ยวชุมชน
- 2) สำรวจสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาสร้างกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เพิ่มประสบการณ์ในการท่องเที่ยว
- 3) การจัดกิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนวันยาว หรือ เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในท้องถิ่น โดยที่สร้างความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น
- 4) ควรจัดให้มีการประมวลผล ประโยชน์ในเชิงสุขภาพหลังจากที่มีการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอีกทางหนึ่งด้วย

¹ อาจารย์, ดร. คณะนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Lecturer, Ph.D., Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

E-mail: Sompong.s@rbu.ac.th

² อาจารย์, ดร.คณะนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Lecturer, Ph.D., Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Asst. Prof, Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

5) ชุมชนควรมีการติดตาม ประเมินผลนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดีในชุมชนต่อไป นอกจากนี้จากการวิจัยได้สถานที่ท่องเที่ยว 4 จุดด้วยกัน ได้แก่ จุดที่ 1 เริ่มต้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลวันยาว จุดที่ 2 สะพานไม้ไผ่ หมู่ที่ 4 จุดที่ 3 ฟาร์มหอยนางรม ฟาร์มหอยแครง ชมเหยี่ยวแดง จุดที่ 4 ป่าโกงกาง ธนาคารปูม้า หมู่ที่ 8

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวชุมชน; จันทบุรี; การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก

ABSTRACT

This research is a qualitative research. The objective is to propose guidelines for the development of community- based tourism to be in line with Eastern Economic Corridor (EEC) in Wan Yao, Khlong District, Chanthaburi Province. The research tools were tools interviews and focus group discussion. There are 10 key informants related to community- based tourism in Wan Yao.

The research shows that:

(1) the community should have a meeting inform members to create understanding and necessity for community- based tourism.

(2) explore tourist attractions that can be developed to create activities for tourists to increase their travel experience

(3) organizing activities that are the identity of the Wan Yao community or to conserve natural resources in the local area by making it different from other tourist attractions.

(4) health benefits processing should be arranged after community- based tourism in order to promote health tourism in another way as well.

(5) community and tourist should be monitored and Evaluated in order to develop good tourism in the community further. In addition, from the research, there are 4 tourist attractions : namely, Tourist Point 1, starting at Wan Yao Community Enterprise Group, Tourist Point 2, Moo 4 Bamboo Bridge, Tourist Point 3, Oyster Farm, Cockle Farm, Red Hawk Watching, Tourist Point 4, Mangroves Forest Moo 8 Crab Bank.

Keywords: community- based tourism; Chanthaburi; EEC

1. บทนำ

โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต่อยอดการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก หรือที่เรียกว่า อีสเทิร์นซีบอร์ด โครงการ EEC มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดในภาคตะวันออก ได้แก่ ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา แผนการพัฒนา EEC เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ ทั้งทางกายภาพและทางสังคม เพื่อเป็นการยกระดับ ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวถูกจัดให้เป็น 12 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ด้วยสภาพภูมิ

อากาศ มรดกทางวัฒนธรรม และการต้อนรับอันอบอุ่น ประเทศไทยจึงเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางยอดนิยมของนักท่องเที่ยวทั่วโลก มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย

การท่องเที่ยวชุมชนคือการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม โดยเป็นการท่องเที่ยวที่คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังเน้นถึงการสร้างศักยภาพของคนท้องถิ่นด้วย และสำคัญการท่องเที่ยวดังกล่าวต้องไม่ทำลายวิถีชีวิตเดิมหรือทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) จังหวัดจันทบุรีเป็นหนึ่งในจังหวัดที่อยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก และเป็นจังหวัดที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคตะวันออก และจังหวัดจันทบุรียังถูกบรรจุในแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออกอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561) ชุมชนวันยาว ตั้งอยู่ใน อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่น ทั้งประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน ตั้งแต่สมัยพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ดินดี น้ำดี มีแม่น้ำเวฬุไหลผ่านในชุมชน มีวิถีชีวิตที่หลากหลาย ด้วยเสน่ห์ของคนในชุมชนวันยาวที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย อ่อนโยน และมากด้วยทรัพยากรท่องเที่ยว (เทศบาลตำบลวันยาว, 2564) จากความสำคัญในข้างต้นสามารถพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนวันยาว เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเป็นระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก EEC ได้ ด้วยการใช้ตลาดและแนวโน้มของการท่องเที่ยวเป็นตัวนำ ควบคู่กับการใช้ประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่ EEC สนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นได้จริง วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวคิดและแนวทางการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่สามารถสร้างความเข้าใจและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญงานวิจัยชิ้นนี้เป็นคำตอบสนองความต้องการของชุมชนวันยาว ที่ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการมีรายได้เพิ่มขึ้นของชุมชน การจ้างงาน สร้างอาชีพ รวมไปถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างความเข้มแข็ง ด้านสังคม ชุมชน และความมั่นคง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลวันยาว อำเภอลอง จังหวัดจันทบุรี

3. การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน (Community Based Tourism)
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม
4. แนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)

4. ระเบียบวิธีวิจัย

ระยะที่ 1

ศึกษาเรื่องราวจากเอกสาร (Document Research) หอจดหมายเหตุ หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ สื่อออนไลน์ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนที่กำหนด ได้แก่ ชุมชนวันยาว เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยการวิจัย

ภาคสนาม (Field Research) เพื่อสำรวจ ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการทำวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยกับคนในท้องถิ่น เพื่อ
ง่ายแก่การเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญขั้นตอนในการทำวิจัยภาคสนามและเพื่อทราบถึงกระบวนการการสื่อสารในชุมชน

ระยะที่ 2

ขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
(Non-participation observation) ซึ่งมีรายละเอียดคำถามเกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)
คำถามเกี่ยวข้องกับ ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนวันยาวและความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว EEC ว่ามีความเหมือนหรือต่าง
จากการท่องเที่ยวแบบอื่นอย่างไร โดยมีรายละเอียดดังนี้ ผู้ที่ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้นำชุมชน ประกอบไปด้วย ผู้ที่มีบทบาทสำคัญด้าน
การท่องเที่ยว จำนวน 3 ท่าน และตัวแทนชาวบ้านในชุมชน จำนวน 3 ท่าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนวันยาว อำเภอ
ขลุง จังหวัดจันทบุรี รวมทั้งหมดจำนวน 6 ท่าน

ระยะที่ 3

ขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
(Non-participation observation) ซึ่งมีรายละเอียดคำถามเกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)
คำถามเกี่ยวข้องกับ ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก
โดยนำข้อมูลจากระยะที่ 2 มาเป็นข้อมูล ผู้ที่ให้ข้อมูลหลัก คือ หน่วยงานของรัฐ เอกชน และนักวิชาการ เพื่อเป็นการตอบสนอง
นโยบายของรัฐบาล รวม 3 ท่าน และอภิปรายผลข้อมูลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปและนำข้อมูลไปใช้ในการวิจัย
ระยะที่ 4

ระยะที่ 4

ขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การประชุมระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
(Non-participation observation) ซึ่งมีรายละเอียดคำถามเกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)
โดยผ่านกิจกรรมในการเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนและหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยการสื่อสารแบบมีส่วน
ร่วม เพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ตำบลวันยาว อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้ กลุ่ม
ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ในระยะที่ 2 และระยะที่ 3 รวมถึงตัวแทนจากชุมชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถให้คำตอบในการ
วิจัยในครั้งนี้ได้ อีก 1 ท่าน รวมทั้งหมด 10 ท่าน นำข้อมูลที่ได้จากประชุมระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างข้อสรุปและเสนอ
ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก
ตำบลวันยาว อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

ทั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ ร่วมให้ความเห็น ตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงแบบสัมภาษณ์
ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น เพื่อให้แบบสอบถามสามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน และได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ของ
งานวิจัย

5. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาระยะที่ 1

พบว่า ชุมชนวันยาว ตั้งอยู่ใน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี เป็นชุมชน ที่มีความโดดเด่น ทั้งประวัติศาสตร์ความเป็นมาอัน
ยาวนาน ตั้งแต่สมัยพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ดินดี น้ำดี มีแม่น้ำเวฬุไหลผ่านในชุมชน มีวิถีชีวิตที่หลากหลาย
ด้วยเสน่ห์ของคนในชุมชนวันยาวที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย อ้อยาศัยดี และมากด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวและเพื่อสำรวจ ตรวจสอบ
ความเป็นไปได้ในการทำวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยกับคนในท้องถิ่น โดยติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนในตำบลวันยาว และ

แนะนำตัวในวันที่มีการประชุมของชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญขั้นตอนในการทำวิจัยภาคสนามและเพื่อทราบถึงกระบวนการสื่อสารในชุมชนซึ่งในขณะนี้เป็นการสร้างความคุ้นเคยเพื่อให้เกิดประโยชน์กับข้อมูลการวิจัยในระยะต่อไป

ผลการศึกษาระยะที่ 2

ข้อมูลของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการท่องเที่ยวชุมชน ทางชุมชนวันยาวได้รับข้อมูลยังไม่มากนัก ดังนั้นผู้วิจัยได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับ การยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และเพื่อสร้างความเข้าใจในรับรู้ข้อมูลเพื่อนำไปประชุมกลุ่มในระยะที่ 4 และพบว่า สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวท่องเที่ยวที่ชุมชนตำบลวันยาว อำเภอคลอง จังหวัดจันทบุรี ประกอบไปด้วย

- 1) กลุ่มวิสาหกิจชีวภาพชุมชนวันยาว
- 2) สะพานไม้ไผ่ ปูลูกป้าชายเลน ปากแม่น้ำหมู่ที่ 4
- 3) ธนาคารปูม้า ศูนย์อนุรักษ์หอยท่อดึง ฟายเรือคายัคชมอุโมงค์ป่าชายเลน หมู่ที่ 6
- 4) ป่าโกงกาง ธนาคารปูม้า หมู่ที่ 8
- 5) ฟาร์มหอยแครง ฟาร์มหอยนางรม ชมเหยี่ยวแดง

แต่ละสถานที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนอยู่แล้วแต่ยังไม่มีมีการบูรณาการในการสร้างการท่องเที่ยวชุมชนร่วมกันอย่างเป็นทางการ

ผลการศึกษาระยะที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นด้วยกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ทางชุมชนเสนอมาใน ระยะการวิจัยระยะที่ 2 และให้ความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับ EEC หรือไม่ หรือถ้ามีการเพิ่มเติมพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนต้องดูความสามารถของชุมชน ความเหมาะสมของชุมชนตำบลวันยาว จากผลในระยะที่ 3 ผู้วิจัยนำไปเป็นข้อมูลในการทำวิจัยระยะที่ 4

ผลการวิจัยระยะที่ 4

จากการประชุมระดมความคิดเห็นพบว่าการจัดการท่องเที่ยวชุมชนควรจัดให้แต่ละสถานที่ท่องเที่ยวมีความเชื่อมโยงกัน และหลังจากนั้นพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละที่ให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ทั้งในเรื่องของยกระดับประสบการณ์และคุณค่าจากการท่องเที่ยว (Value Proposition) การจัดระเบียบและส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่หลากหลายตามสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อเพิ่ม คุณค่าและประสบการณ์ ต่อยอดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical tourism) และส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น จากการประชุมระดมความคิดเห็นได้เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยว ดังนี้คือ

จุดที่ 1 เริ่มต้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลวันยาว เปิดแอปพลิเคชัน วัดพลังงานที่ใช้ก่อนเริ่มการท่องเที่ยว หลังจากนั้นให้นักท่องเที่ยวได้ทำความรู้จักกับ มะปัด พืชท้องถิ่น บอกรสพคุณ และให้นักท่องเที่ยวได้เดินชมสวนมะปัด พร้อมทั้งปลูก และเดินทางด้วยซาเล้งของชุมชนไปที่ สะพานไม้ไผ่ หมู่ที่ 4

จุดที่ 2 นักท่องเที่ยวเดินทางถึง สะพานไม้ไผ่ หมู่ที่ 4 ระหว่างทางให้เก็บเมล็ดพันธุ์โกงกางไปปลูกที่จัดเตรียมไว้ เมื่อปลูกเสร็จทำความสะอาดร่างกายและนั่งเรือชมฟาร์มหอย ดูเหยี่ยว

จุดที่ 3 นักท่องเที่ยวนั่งเรือไปถึงฟาร์มหอยนางรม ให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองเก็บ แกะ หอยนางรม หลังจากนั้นไปฟาร์มหอยแครง ให้นักท่องเที่ยวได้คราดหอยแครง ทำความสะอาดร่างกายเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดี และให้นักท่องเที่ยวชมเหยี่ยวแดง โดยที่ใช้เหยื่อที่เตรียมมา หลังจากนั้นนั่งเรือไปยังท่าเรือหมู่ที่ 8

จุดที่ 4 นักท่องเที่ยวถึงท่าเรือ ให้ถ่ายรูปกับป่าโกงกางเพื่อเป็นภาพที่ระลึกและชมธนาคารปูม้า ทำกิจกรรมชื้อปู บอกรประโยชน์เกี่ยวกับธนาคารปูม้าให้นักท่องเที่ยวได้ฟัง และนักกรธาลังกลับ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีวภาพวันยาว

จุดที่ 5 เมื่อนักท่องเที่ยวถึงกลุ่มวิสาหกิจชีวภาพวันยาว ให้ต้อนรับด้วยน้ำมะขี้ปี้ และตรวจพลังงานที่ใช้ไปในการท่องเที่ยวครั้งนี้ว่าใช้ไปเท่าไร ได้ออกกำลังกายส่วนไหนบ้างเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ

6. อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นสำคัญในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ

1. การท่องเที่ยวชุมชน ของตำบลวันยาว อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลวันยาว อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี มีการคัดเลือก พุดคุยเพื่อเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่จะเกิดประโยชน์กับชุมชนมากที่สุด และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ รักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในตำบล ซึ่งสอดคล้องกับ Tolkach and King (2015) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวชุมชน (Community Based Tourism: CBT) คือการท่องเที่ยวที่บริหารโดยชุมชน ประกอบด้วยธุรกิจการท่องเที่ยวหลายแห่ง โดยมีเป้าหมาย ผลประโยชน์ให้กับชุมชน มักจะมีวัตถุประสงค์ในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและสร้างโอกาสในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และยังคงตรงกับแนวคิดของ อัจฉราสุจา (2562) ที่ว่า ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการวางแผน และกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่น สามารถสร้างรายได้ให้คนในท้องถิ่นกระจายกันอย่างทั่วถึง

ทั้งนี้ ทางชุมชน มีการพุดคุยถึงผลกระทบทั้งด้านบวกกับด้านลบของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งผลกระทบด้านบวก คือชุมชนมีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา และสามารถต่อยอดจนเกิดรายได้เพิ่มขึ้น มีการรวมตัวกันสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และผลกระทบด้านลบ อาจจะมีจำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว การรับวัฒนธรรมที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว เกิดกระแสการเลียนแบบ มีความขัดแย้งทางความคิด เสียความเป็นส่วนตัวในการที่จะต้องรองรับนักท่องเที่ยวและที่สำคัญคือ อาจถึงกับสูญเสียเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หากมีการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากเกินไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วีระผล ทองมา (2547) ที่กล่าวถึง ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ซึ่งมีทั้งผลกระทบด้านบวก และด้านลบ

นอกจากนี้ทางชุมชนมีองค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลให้การท่องเที่ยวชุมชน (CBT) ตำบลวันยาว ประสบความสำเร็จ ตามที่ Dodds and Galaski (2016) ได้กล่าวไว้ คือ

1) ชุมชนตำบลวันยาวมีการวางแผนแบบมีส่วนร่วมและเพิ่มศักยภาพสมาชิกในชุมชน เพื่อให้เข้าใจในการทำงาน เข้าใจเป้าหมาย ก็จะส่งผลต่อกิจกรรมในการประสบความสำเร็จ เช่น การคิดโครงการเกี่ยวกับท่องเที่ยวที่มาจากการประชุมร่วมกัน

2) ชุมชนตำบลวันยาว มีเครือข่ายต่าง ๆ มาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การสร้างความร่วมมือ ทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรต่าง ๆ ก็จะเป็นการเติมเต็มสิ่งที่ชุมชนนั้นต้องการ อีกทั้งยังสามารถสร้างศักยภาพที่ดีเพื่อรองรับตลาดในอนาคต เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนได้เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ หรือ คณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารการตลาด เป็นต้น

3) ชุมชนตำบลวันยาวมีการผสมผสานการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเป้าหมายในการพัฒนาชุมชน จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวความยั่งยืน เช่น การจัดการของเสีย การฟื้นฟูป่า การใช้วัสดุธรรมชาติ ก็จะเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมในชุมชนได้อีกด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาทินี วัฒนกิจ และณัฐนิภรณ์ น้อยเสียม (2565) ที่กล่าวว่า การพึ่งพิงระหว่างชุมชนและฐานทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ก่อให้เกิดรูปแบบสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ถิ่นชีวิต วัฒนธรรมของคนในชุมชน ที่เกิดจากฐานทรัพยากรชุมชน นอกจากนี้เรื่องกิจกรรมการท่องเที่ยว ยังสอดคล้องกับ ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ และคณะ (2564) พบว่า กิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถสะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรม และด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว (Administration) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการกำหนด และการสร้างโอกาสให้ชุมชนหารายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยว

2. การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ชุมชนตำบลวันยาวใช้ลักษณะการมีส่วนร่วมระดับชุมชน รวมกันจัดตั้งเป็นองค์กร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการจัดระบบการให้บริการในกิจกรรมต่าง ๆ ให้เรียบร้อยเพื่อให้เกิดความสะดวกและมีมาตรฐาน เดียวกัน มีการจัดสรรรายได้สู่ผู้ให้บริการโดยตรงและกับสมาชิกของชุมชน และชุมชนตำบลวันยาวยังมีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ดร.ชนิ เอมพันธุ์ (2550) นอกจากนี้ทางชุมชนตำบลวันยาว อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ยังสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2549) คือ

1) ชุมชนมีความหลากหลายของผู้เข้าร่วม ความหลากหลายดังกล่าวจะส่งผลให้เสียงของประชาชนมีความหลากหลายมากขึ้น และสะท้อนความต้องการต่าง ๆ ร่วมกันได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาต่าง ๆ เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม และ ยังสร้างความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม และเกิดแรงใจในการดำเนินการต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ

2) ชุมชนมีการเข้าถึงสื่อ อย่างเท่าเทียมกัน ข้อมูล ข่าวสารและสื่อ ประเภทต่าง ๆ และมักจะนำไปสู่การที่ผู้เกี่ยวข้องได้พัฒนาความรู้สึกร่วมกันกับ ประเด็นปัญหา เกิดความตระหนักร่วม ความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ความเสมอภาคให้กับคนในชุมชน

3) ชุมชนมีการปรึกษาหารือ เป็นการที่ผู้เกี่ยวข้อง พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบสองทาง ของการเคารพความคิดของทุกฝ่าย

4) ชุมชนมีการสนับสนุน กำหนดบทบาทให้บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วม ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีบทบาทต่าง ๆ โดยชุมชนสามารถแบ่งหน้าที่ บทบาทได้อย่างชัดเจน การเคลื่อนไหวความคิดไปสู่การลงมือกระทำต่าง ๆ ร่วมกันอย่างเต็มที่

5) ชุมชนตำบลวันยาว มีกระบวนการเชิงประชาธิปไตย การสื่อสารเป็นการปรึกษาหารือร่วมกัน การพัฒนาความเข้าใจซึ่งกันและกัน หาทางออกต่าง ๆ ร่วมกัน และเป็น การฝึกฝนให้ชุมชนตำบลวันยาวเรียนรู้การจัดการและการพึ่งตนเอง

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Singgalen, Y. A., Sasongko, G., and Wiloso, P., G. (2019) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว North Halmahera ประเทศอินโดนีเซีย ที่พบว่า แนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการหาแนวทางต่าง ๆ ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนยังมีความกังวลในเรื่องของการลงทุนของหน่วยงานภายนอก ส่วนได้ส่วนเสียในการทำท่องเที่ยวชุมชน ผลประโยชน์ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wondirad, A., & Ewnetu, B. (2019) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งเพราะถ้าหากไม่มีความร่วมมือกันเข้ามาร่วมพัฒนาอย่างจริงจัง อาจเกิดผลเสียต่อแนวทางการใช้ทรัพยากรและระบบนิเวศในอนาคต การแบ่งปันผลประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ควรมีการสร้างขีดความสามารถของชุมชน และการเสริมอำนาจให้กับชุมชน เพื่อเป็นการแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าว

3. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ชุมชนวันยาวมีข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เพียงบางส่วน แต่ทางชุมชนได้เรียนรู้จากการประชุมกลุ่มเพื่อรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) และมีการพัฒนากิจกรรมยกระดับการท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความประทับใจ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2562) นอกจากนี้ทางชุมชนตำบลวันยาวได้มีการพูดคุยประชุมกลุ่มเพื่อเตรียมความพร้อมโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ (ธัญญา พรหมบุรุษย์ และ นฤมล กิมภากรณ์, 2558)

ระยะก่อนให้บริการ ชุมชนได้มีการเตรียมสถานที่ เตรียมกิจกรรมเพื่อที่จะให้เกิดคุณค่าและเกิดประสบการณ์จากนักท่องเที่ยว จะเห็นได้จากการประชุมที่มีการวิเคราะห์ วางแผนจัดสถานที่ที่เหมาะสม กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะทำ จุดต้อนรับนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจตั้งแต่แรกพบ รวมไปถึงสื่อต่าง ๆ ที่ชุมชนนั้นสามารถทำได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบออนไลน์หรือออฟไลน์

ระหว่างการใช้บริการ เป็นขั้นตอนที่สำคัญ นอกจากชุมชนจะมีการวางแผนการท่องเที่ยว ทางชุมชนได้มีการทดลองในการท่องเที่ยวตามเส้นทางที่วางไว้ เพื่อจะได้ปรับปรุงพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ ความสะดวกในการเดินทาง ประชาชนชาวบ้าน ไกด์นำเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร สามารถที่จะสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวได้หรือไม่

หลังการใช้บริการ ชุมชนได้มีการวางแผนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน เมื่อท่องเที่ยวตามเส้นทางที่กำหนด เช่น การถ่ายรูปแชร์สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนวันยาว โดยทางชุมชนมีรางวัลให้กับนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการบอกต่อ และกลับมาเที่ยวใหม่

จะเห็นได้ว่าชุมชนวันยาว ตำบลขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี เมื่อมีความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดี และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ทางชุมชนเองมีความสนใจและอยากจะทำแผนการท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นไปตามแนวทางของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี ถึงแม้ว่าจันทบุรีจะเป็นจังหวัดที่ไม่ได้อยู่ในเขตการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) แต่อยู่ในเส้นทางรถไฟความเร็วสูงของภาคตะวันออก เชื่อมต่อ 3 สนามบิน ระยะที่ 1 ฝั่งตะวันออกของสนามบินอู่ตะเภา ผ่านสถานีรถไฟบ้านฉาง เข้าสู่สถานีระยอง ตั้งอยู่บนทางหลวงหมายเลข 3574 (ระยอง-บ้านค่าย) ห่างจากสี่แยกเกาะลอย ประมาณ 3 กิโลเมตรจากนั้นแนวเส้นทางจะมุ่งหน้าสู่ อ.แกลง เข้าสู่สถานีแกลง ซึ่งตั้งอยู่บนทางหลวงหมายเลข 344 (ชลบุรี-แกลง) ห่างจากสามแยกแกลง ประมาณ 2 กิโลเมตร วิ่งตามแนวเส้นทางรถไฟทางคู่บางช่วงผ่านอ.นายายอาม อ.ท่าใหม่ เข้าสู่สถานีจันทบุรี ซึ่งตั้งอยู่บริเวณแยกเขาไระยา ผ่าน อ.เมืองจันทบุรี อ.มะขาม อ.ขลุ้ง จ.จันทบุรี เข้าสู่ อ.เขาสมิง และมาสิ้นสุดโครงการบริเวณสถานีตราด รวมระยะทางประมาณ 190 กิโลเมตร ถือว่าเป็นโอกาสที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมของชุมชน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวตามนโยบายของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) และยังสามารถเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ จิรัชญา งามเลิศนัย, คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และ อังสุมาลิน จำนงชอบ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเรือสำราญในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พบว่า สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

4. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ตำบลวันยาว อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวทางในการท่องเที่ยวชุมชนตำบลวันยาว อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี ดังนี้

- 1) ชุมชนควรมีการประชุม บอกกล่าวสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เพื่อสร้างความเข้าใจและความจำเป็นในการทำการท่องเที่ยวชุมชน
 - 2) สำรวจสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาสร้างกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เพิ่มประสบการณ์ในการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความสะดวกในการเดินทาง สถานที่ในการจัดกิจกรรม
 - 3) การจัดกิจกรรมควรเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนวันยาว หรือ เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในท้องถิ่น และเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ โดยที่สร้างความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น
 - 4) ควรจัดให้มีการประมวลผล ประโยชน์ในเชิงสุขภาพหลังจากที่มีการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอีกทางหนึ่งด้วย
 - 5) ชุมชนควรมีการติดตาม ประเมินผลนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดีในชุมชนต่อไป
- ซึ่งสามารถสรุปเป็นเส้นทางในการท่องเที่ยวชุมชนตำบลวันยาวเพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ดังนี้
- จุดที่ 1 เริ่มต้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลวันยาว เปิดแอปพลิเคชัน วัดพลังงานที่ใช้ก่อนเริ่มการท่องเที่ยว หลังจากนั้นให้นักท่องเที่ยวได้ทำความรู้จักกับ มะปืด พืชท้องถิ่น บอกสรรพคุณ และให้นักท่องเที่ยวได้เดินชมสวนมะปืด พร้อมทั้งปลูก และเดินทางด้วยซาเล้งของชุมชนไปที่ สะพานไม้ไผ่ หมู่ที่ 4

จุดที่ 2 นักท่องเที่ยวเดินทางถึง สะพานไม้ไผ่ หมู่ที่ 4 ระหว่างทางให้เก็บเมล็ดพันธุ์โกงทางไปปลูกที่จัดเตรียมไว้ เมื่อปลูกเสร็จทำความสะอาดร่างกายและนั่งเรือชมฟาร์มหอย ดูเหยี่ยว

จุดที่ 3 นักท่องเที่ยวขึ้นเรือไปถึงฟาร์มหอยนางรมให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองเก็บ แกะ หอยนางรม หลังจากนั้นไปฟาร์มหอยแครงให้นักท่องเที่ยวได้คราดหอยแครง ทำความสะอาดร่างกายเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดี และให้นักท่องเที่ยวชมเหยี่ยวแดง โดยที่ใช้เหยี่ยวที่เตรียมมา หลังจากนั้นนั่งเรือไปยังท่าเรือหมู่ที่ 8

จุดที่ 4 นักท่องเที่ยวถึงท่าเรือ ให้ถ่ายรูปกับป่าโกงกางเพื่อเป็นภาพที่ระลึกและชมธนาคารปูม้า ทำกิจกรรมเหยี่ยวไขปู บอกประโยชน์เกี่ยวกับธนาคารปูม้าให้นักท่องเที่ยวได้ฟัง และนักกรธชาเล็งกลับ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีวภาพวันยาว

จุดที่ 5 เมื่อนักท่องเที่ยวถึงกลุ่มวิสาหกิจชีวภาพวันยาว ให้ต้อนรับด้วยน้ำมะขี้ปี้ด และตรวจพลังงานที่ใช้ไปในการท่องเที่ยวครั้งนี้ว่าใช้ไปเท่าไร ได้ออกกำลังกายส่วนไหนบ้างเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ

7. องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจภาคตะวันออก การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมถือว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ควรมีเรื่องยกระดับการท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว (Value Proposition) เพื่อให้เกิดความประทับใจ การจัดระเบียบและส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่หลากหลายตามสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Wellness and Rehabilitation) ที่สามารถแทรกในกิจกรรมของการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมและสอดคล้องกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

8. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการท่องเที่ยวชุมชนตำบลวันยาว

1) จากผลการวิจัยพบว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นเริ่มเข้ามามีบทบาทในการท่องเที่ยวมากขึ้น ดังนั้นทางชุมชนวันยาวอาจมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น สาธารณสุข หรือ อื่น ๆ มาเป็นที่ปรึกษาเพิ่มเติมว่ากิจกรรมในการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นส่งผลอย่างไรกับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็ข้อมูลทีนักท่องเที่ยวมีความเชื่อถือเพิ่มขึ้นไปอีก

2) การท่องเที่ยวชุมชนวันยาวควรมีการพัฒนาบุคลากรรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดวัฒนธรรม วิถีชีวิต การทอเสื่อ ให้ดำรงอยู่สืบต่อไป โดยอาจเริ่มจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชนในการประชุม ซึ่งจะทำให้เยาวชนนั้นได้รับการยอมรับและอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการทำท่องเที่ยวชุมชนตำบลวันยาวต่อไป

2. ข้อเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยพบว่ามีโครงการหลายโครงการที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนวันยาวหลายโครงการที่ทับซ้อนกันอยู่และบางโครงการ ไม่ตอบโจทย์ตามความต้องการของชุมชน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสอบถามความต้องการของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1) การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจภาคตะวันออก ตำบลวันยาว อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป อาจทำการศึกษาผลของการปฏิบัติตามแนวทางว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

2) เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดย ซึ่งเน้นที่ตัวชุมชน ดังนั้นอาจมีการศึกษา

เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสอดคล้องกับการพัฒนา
ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก

3) ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรนำแนวทางการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสอดคล้อง
กับการพัฒนาระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ไปดำเนินการในการวิจัยในพื้นที่อื่นต่อไป

รายการอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). สถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไทย. รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว, 1(2), 9.
- จิรัชญา งามเลิศนัย, คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และ อังสุมาลิน จ่านงชอบ. (2564). การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงเพื่อรองรับ
นักท่องเที่ยวเรือสำราญในเขตระบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์, 41(4), 104-121.
- ดรชณี เอมพัธุ์. (2550). การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดการโฮมสเตย์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เทศบาลตำบลวันยาว. (2564, 2 มีนาคม). ประวัติความเป็นมา. <http://www.wanyouw.go.th/>
- ธัญยา พรหมบุรุษย์ และ นฤมล กิมภากรณ์, (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและสุขภาพ
ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ของประเทศไทย. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 10(1), 71-87.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2549). การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน : จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย. สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วีระพล ทองมา. (2547, 2 มีนาคม). การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้. <http://www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc>.
- ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ และคณะ. (2564). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศิลปะของกลุ่มจังหวัดล้านนา. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์
มจร. วิทยาเขตแพร่, 7(1), 75-89.
- สาทิณี วัฒนกิจ และณัฐนิภรณ์ น้อยเสียม. (2565). การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรม
พื้นที่ลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง. วารสารปาริชาติ, 35(1), 187-202
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2561, 2 มีนาคม). แผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริม
การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. แหล่งที่มา <https://www.eeco.or.th/web-upload/filecenter>
- อัจฉรา สุจา. (2562). การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนจากต้นทุนทางวัฒนธรรมของตำบลต้นเปา
อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. <https://library.cmu.ac.th/>
- Dodds, R., Ali, A., & Galaski, K. (2018). Mobilizing knowledge: determining key elements for success and pitfalls
in developing community-based tourism. *Current Issues in Tourism*, 21(13), 1547-1568.
- Singalen. Y. A., Sasongko. G., and Wiloso. P., G. (2019). Community participation in regional tourism development:
a case study in North Halmahera Regency – Indonesia. *Insights into Regional Development*, 1(4), 318-333.
- Tolkach, D., King, B., & Pearlman, M. (2015). An attribute-based approach to classifying community based
tourism networks. *Tourism Planning & Development*, 10(3), 319-337.
- Wondirad, A., & Ewnetu, B. (2019). Community participation in tourism development as a tool to foster sustainable
land and resource use practices in a national park milieu. *Land Use policy*, 88(1), 1-13.